del llibre és on comença el treball de l'historiador i on acaba el treball del periodista. O si la metodologia oral no replanteja també la tasca tradicional del documentalista. Potser en resultaria una estèril discussió disciplinària, inútil en la mesura que és des del camp dels historiadors que aquesta metodologia s'assaja, es desenvolupa i s'aprofita. Sens dubte, però, s'hi veu un camp possible de col.laboració a estimular entre uns i altres. Potser des del periodisme i el documentalisme hi ha molts recursos per aplicar en la construcció de relats de la memòria popular i des de la historiografia moltes línies d'investigació per establir i d'anàlisi per realitzar. Per descomptat que aquest atractiu derivat de la literatura *verité* és una possibilitat complementària d'interès per al lector general.

Jaume Guillamet

J.M. Tresserras–E. Marín, *El regne del subjecte (Per una teoria materialista de la Comunicació social).* El Llamp. Col.lecció «Sociolingüística i Comunicació», Sèrie B. Barcelona 1987, 91 pp.

El regne del subjecte ens ofereix una reflexió teòrica sobre la història de la comunicació social. És tot un repte. Un repàs a la bibliografia disponible —tan escassa— ens pot fer pensar que aquesta disciplina *quasi* no existeix. És veritat que s'ensenya a la Facultat de Ciències de la Informació —els autors són professors del Departament de Periodisme i se n'ocupen—, però, amb quines bases?

A les planes del llibre objecte de comentari s'intenta de marcar unes pautes per fonamentar teòricament la història de la comunicació social. Per això se'ns proposa un *recorregut intel.lectual* per quatre àmbits: la comunicació, la història, l'economia i el poder.

L'apartat corresponent a la comunicació parteix d'una visió —a vista d'ocell— de l'evolució dels estudis de comunicació, criticats per a-històrics. Es passa després a un assaig de definició de la comunicació social, on s'insisteix que el responsable n'és el *subjecte històric*. Ja ens hem introduït plenament al *regne del subjecte*. Finalment es reflexiona sobre el paper de la comunicació social com a mediació que garanteix la simultaneïtat i la unitat entre «consciència» i «experiència».

L'àmbit de la història s'obre amb un intent de resituar el treball lingüístic. Inclou també explícitament la qüestió del subjecte (històric) mitjançant la crítica històrica de la semiòtica —un dels objectius reconeguts del llibre és «desmitificar» aquesta «teoria general dels signes». Acaba amb la crítica semiòtica de la història, on s'enfoca la relació entre base i superstructura. Aquí s'intenta de justificar un trencament radical d'aquesta divisió i es defensa una *cosmovisió materialista unitària*.

El capítol de l'economia se centra en la necessitat de reformular el concepte de mode de producció per tal ampliar-ne l'operativitat i s'apunten ja algunes vies.

Per acabar, s'inclou a la reflexió el concepte de poder. S'arriba així al final del *recorregut intel.lectual*. Les vies de modificació en la matriu teorètica de la «crítica de la societat humana d'arrel marxiana» que, segons paraules pròpies, han introduït els autors, permeten de reformular algunes hipòtesis correctores (preferim no avançar-les; el seu lloc és on són, al final de l'exercici de lectura/reflexió).

Pel que fa a l'aspecte formal, cal constatar que tot i que els assajos són breus —el més llarg arriba a dotze planes—, els continguts que s'hi exposen fan que la lectura de l'obra sigui una mica feixuga, més aviat difícil.

Això no obstant, val la pena de fer l'esforç i, a més, tenir presents les notes a peu de plana. L'aparell crític del llibre és de remarcar. A més de les referències bibliogràfiques s'hi inclouen definicions precises dels conceptes que els autors van introduint.

En conjunt, *El regne del subjecte* és un recull de propostes suggestives. Aquest n'és un dels mèrits principals. És clar que, si es quedés aquí, també seria un dels defectes més notoris. El recorregut intel.lectual és molt interessant com a punt de partida, com a origen d'un aprofundiment en la reflexió metodològica. De fet, per bé que el llibre *assaja* i *proposa*, també apunta pautes per desenvolupar les hipòtesis exposades. És de desitjar que els suggeriments dels autors trobin ressò. El camí cap a una teoria materialista de la comunicació (ens) l'han començat: han marcat una pista a seguir.

Maria Coromines

Josep Maria Casasús, *Iniciación a la periodística. Manual de comunicación escrita y redacción periodística informativa*. Teide, Barcelona 1988.

Corresponde a Josep Maria Casasús la fecunda iniciativa de proponer el neologismo *periodística* como una nueva designación —en catalán y en castellano— de «redacción periodística», esa disciplina troncal en los cursos de nuestras facultades de Ciencias de la Información. Lanzando el término en sus *Lliçons de periodisme en Josep Pla* (1986) y en su *Proyecto Docente* (1986), ahora lo anuncia desde el título de su *Iniciación a la periodística* (1988). Y en esta obra, como en las precedentes, alterna su uso con el de la denominación tradicional. De manera que la *Iniciación a la periodística* es también un *Manual de comunicación escrita y redacción periodística informativa*, cuyo itinerario comienza por el principio actual de la disciplina, explora sus fundamentos teóricos y, por último, se concentra en la teoría y la práctica de la noticia.

La periodística se presenta así como un nuevo nombre de la displina científica que Martínez Albertos, Lorenzo Gomis y el propio Josep Maria Casasús —entre otros— han llamado *redacción periodística*. Establecida la sinonimia, alcanza entonces con transcribir las definiciones que se han hecho de redacción periodística para definir a su vez a la periodística. Según Casasús (1987: 6; 1988: 11), y resumiendo las aportaciones de Martínez Albertos y Nuñez Ladevéze, redacción periodística es «el estudio de los procesos de selección y valorización de hechos e ideas, y de las formas de expresión y de las estructuras internas y externas que adoptan los mensajes informativos de actualidad y las unidades redaccionales periodísticas en general, al ser canalizados a través de la prensa escrita y demás medios de comunicación de masas».

Al denominar periodística a la redacción periodística, Casasús hace una identificación más precisa de una disciplina que incluye el estudio de la redacción pero no se agota en él. Tal como afirma el autor, «el objeto de estudio de esta rama del saber no puede